



FRIDTJOF NANSENS INSTITUTT  
FRIDTJOF NANSEN INSTITUTE

## Norge som brukerland av genressurser

-

*En hypotetisk studie av rettsposisjoner og tilgjengelige  
virkemidler for å gjennomføre dem*

*Ole Kristian Fauchald og Morten Walløe Tvedt,  
Seniorforskere, FNI*

Polhøgdaseminar 17. august 2010

[www.fni.no](http://www.fni.no)

## Formålet med studien

Hvorfor er Norge interessant?

Er Norge et typisk land?

Er Norge en viktig bruker eller forvalter av genressurser?

Har Norge funnet interessante løsninger?

“Best practices” eller illustrasjon av utfordringer og dilemmaer?

Innspill til gjennomføringen av ABS-regimet

“fair and equitable sharing of the benefits arising from the utilization of genetic resources”

“contributing to the conservation of biological diversity and the sustainable use of its components”

En kritisk refleksjon over Norges tiltak – som har vært under forberedelse i over 10 år



FRIDTJOF NANSENS INSTITUTT  
FRIDTJOF NANSEN INSTITUTE

[www.fni.no](http://www.fni.no)

## Metodisk tilnærming

Utgangspunkt i gjeldende norsk rett

Tre ulike rettslige situasjoner for tilgang til genressurser

Undersøke hvordan krav om deling av goder vil bli håndtert i disse tre situasjonene

Forutsetning: Den norske brukeren av genressursen har unnlatt å oppfylle forpliktelser om godefordeling



FRIDTJOF NANSENS INSTITUTT  
FRIDTJOF NANSEN INSTITUTE

[www.fni.no](http://www.fni.no)

## Rettssituasjonene

Hvilke rettsregler regulerer vilkårene for tilgang til genressursen?

1. Kontrakt mellom bruker og den som gir tilgang til genressursen
  - Det kan være sikkerhetsstillelse knyttet til kontrakten, men dette er i praksis ikke vanlig
  - Kontrakten kan bygge på internasjonale standardkontrakter
  - Det kan være lovgivning i opprinnelseslandet om innholdet i kontrakten
  - Det kan oppstå spørsmål om den rettslige statusen til kontrakten
  - Det kan oppstå spørsmål om det faktisk foreligger noen kontrakt – forutsetningsvis kontrakt
2. Tillatelse med vilkår i henhold til lovgivning i opprinnelseslandet
  - Det kan oppstå spørsmål om gyldigheten av tillatelsen
  - Det kan oppstå spørsmål om lovligheten av vilkår
  - En variant av denne situasjonen er at opprinnelseslandet ikke har fattet vedtak om individuell tillatelse, men har lovgivning som oppstiller krav til den som bruker genressurser med opprinnelse i landet
3. Ingen direkte rettslig relasjon til opprinnelseslandet, kun regulert av lovgivningen i brukerlandet



FRIDTJOF NANSENS INSTITUTT  
FRIDTJOF NANSEN INSTITUTE

[www.fni.no](http://www.fni.no)

## Rettslig utgangspunkt 1

Naturmangfoldloven § 60 første ledd:

“Innførsel for utnytting i Norge av genetisk materiale fra en stat som krever samtykke for uttak eller utførsel, kan bare skje i samsvar med slikt samtykke.”

Gjelder både krav om samtykke fra staten og krav om samtykke fra innehaver av genmaterialet

Må etterleve eventuelle vilkår og prosedyrer

Er straffebelagt, også ved uaktsom overtredelse (§ 74) – manglende kunnskap om krav om samtykke er ikke unnskyldelig

## Rettslig utgangspunkt 2

Naturmangfoldloven § 60 første ledd:

“... Den som rår over materialet, er bundet av de vilkår som er satt for samtykket.”

Nødvendig bestemmelse – er den bare ”deklaratorisk”? Sier den noe om *hvem* eller om *pliktene*?

Hvem kan håndheve vilkårene for samtykket?

Hvor kan man søke håndheving av vilkårene?

Hva kan skje hvis vilkårene ikke etterleves?

## Rettslig utgangspunkt 3

Dersom det ikke er noen rettslig regulering av tilgang i kildelandet

§ 60 2. og 3. ledd: Kun forpliktelse til å opplyse om kildeland (og leverandørland dersom dette er et annet enn kildelandet)

Er dette i tråd med Norges forpliktelser under CBD art. 15(7)?

Hva med fastlegging av faktum i konkrete saker?

## Gjennomføring av kontrakt 1

Er det noe som skiller denne typen kontrakter fra andre kontrakter?

Ensidighet, svak kontraktspart, identifikasjon av kontraktspart og den som skal tilgodeses, sanksjonsmuligheter, behov for gjennomføring i annet land

Behov for særregler for gjennomføring – avhengig av innholdet i kontrakten

§ 60 første ledd: "... Staten kan håndheve vilkårene ved søksmål til fordel for den som har satt dem."

Ingen plikter eller rettigheter, kun kompetanse

Må myndighetene ta stilling ved henvendelse?

Ikke etablert relevante prosedyrer(?)

## Gjennomføring av kontrakt 2

### Praktiske problemer:

Tolkning av kontrakten

Hvem skal tilgodeses?

Hvilken rolle skal kontraktsparten spille i saken?

Hvordan skal en domsslutning formuleres?

Hvordan skal en dom fullbyrdes?

Vil det være politisk problematisk å føre en slik sak – på vegne av utenlandske interesser mot en norsk aktør?

## Gjennomføring av tillatelse

Kan norske domstoler dømme i en sak om vilkår i en utenlandsk tillatelse?

Dette er forutsatt i forarbeidene – prop. s. 444

Statsimmunitet og forum non conveniens:  
Gyldigheten av tillatelsen og vilkår – må saken avvises om det er strid om gyldigheten?

Hva med spørsmål om tilsidesettelse av urimelige vilkår?

Innholdet i vilkår – tolkning, en rolle for nasjonale kontaktpunkter?

Hvem skal tilgodeses?

Hvilke goder? Begrenset til monetære goder?

## Implikasjoner for ABS regimet?

- Kontrakter
  - legge til rette for tolkning
  - legge til rette for aktiv deltakelse fra kontraktparten
  - etablere et forum for voldgift
- Tillatelser
  - behov for gyldighetskontroll!
  - legge til rette for tolkning
  - avklare hvilke goder
- Nasjonale kontaktpunkter – potensielt stor betydning
- Forhandlinger eller i forbindelse med gjennomføring av ABS regimet? Behovet for å legge til rette for videre prosess.



FRIDTJOF NANSENS INSTITUTT  
FRIDTJOF NANSEN INSTITUTE

[www.fni.no](http://www.fni.no)

*Takk for oppmerksomheten!*

Ole Kristian Fauchald, [okf@fni.no](mailto:okf@fni.no)

Morten Walløe Tvedt, [mwt@fni.no](mailto:mwt@fni.no)

[www.fni.no](http://www.fni.no)



FRIDTJOF NANSENS INSTITUTT  
FRIDTJOF NANSEN INSTITUTE

[www.fni.no](http://www.fni.no)